

Plan-MER bestemmingsplan Buitengebied Tytsjerksteradiel

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

projectnr. 240910
revisie 02
28 juni 2011

auteur: Jan van Belle

Opdrachtgever

Gemeente Tytsjerksteradiel - Afdeling Ruimte
Postbus 3
9250 AA BURGUM

datum vrijgave
28 juni 2011

beschrijving revisie 02
definitief

goedkeuring
J. van Belle

vrijgave
J. van Belle

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Het voornemen om een nieuw bestemmingsplan buitengebied op te stellen.	5
1.2	Plan-m.e.r.-verplichting, algemeen	5
1.3	Plan-m.e.r. en passende beoordeling voor het bestemmingsplan buitengebied	
	Tytsjerksteradiel	6
1.4	Doel m.e.r.-procedure	6
1.5	Procedure	6
1.6	Deze notitie.....	7
2	Beleidskader, voornemen en alternatieven	9
3	Te onderzoeken milieuaspecten.....	11
3.1	Mogelijke effecten per activiteit.....	11
3.1.1	Algemeen	11
3.1.2	Landbouw	11
3.1.3	Recreatie en toerisme.....	16
3.1.4	Wonen	16
3.1.5	Overige niet-agrarische bedrijvigheid.....	16
3.2	Conclusie: hoofdaspecten.....	16
	Bijlage: Voortoets Natuurbeschermingswet	19
	Inleiding	19
	Vraagstelling	19
	Basisinformatie Natura 2000-gebieden.....	20
	Voortoets Groote Wielen	21
	Kenmerken, doelstellingen en kernopgaven	21
	Beoordeling mogelijke gevolgen van de landbouw.....	24
	Recreatie	26
	Overige ontwikkelingsmogelijkheden	26
	Voortoets Alde Feanen	27
	Kenmerken, doelstellingen en kernopgaven	27
	Gevoeligheid voor stikstofdepositie	30
	Relaties met gebieden in de omgeving	32
	Beoordeling mogelijke gevolgen van de landbouw.....	34
	Recreatie	37
	Overige ontwikkelingsmogelijkheden	37

1 Inleiding

1.1 Het voornemen om een nieuw bestemmingsplan buitengebied op te stellen.

De gemeente Tytsjerksteradiel is voornemens om het bestemmingsplan 'Buitengebied' te vervangen. Hiervoor zijn meerdere redenen. Het geldende bestemmingsplan dateert uit 1998 en in de loop van de jaren zijn diverse herzieningen van plangedeelten vastgesteld. Ook zijn er veel wijzigingen vastgesteld en vrijstellingen of ontheffingen verleend. Alleen al om deze redenen is een nieuw bestemmingsplan buitengebied nodig. Het is ook nodig om nieuw beleid te verwerken.

Het ruimtelijk beleid van de gemeente heeft vorm gekregen in de Structuurvisie 'Finster op Romte' die in 2010 door de gemeenteraad is vastgesteld. In vervolg hierop is de 'Uitgangspuntennotie Bestemmingsplan Buitengebied Tytsjerksteradiel' opgesteld. Het concept hiervan is onlangs gepubliceerd, waarbij de mogelijkheid is geboden hier op in te spreken. Deze uitgangspuntennotie beschrijft de achtergronden en het beleid die ten grondslag liggen aan het voorgenomen bestemmingsplan. Op grond hiervan worden vervolgens de uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan beschreven. Voor diverse onderwerpen worden discussiepunten en keuzemogelijkheden beschreven, die voor het vervolg van het bestemmingsplanproces van belang zijn.

De uitgangspuntennotie geeft de onderbouwing en de hoofdlijnen (met discussiepunten) van het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied. De voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau is hier op gebaseerd. Beide stukken samen - de Uitgangspuntennotie en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau - geven de informatie die in het kader van de raadpleging en advisering over de inhoud van het op te stellen plan-MER van belang is.

1.2 Plan-m.e.r.-verplichting, algemeen

De plan-m.e.r. procedure is wettelijk vastgelegd in de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage 1994, en is de implementatie van de Europese Richtlijn 2001/42/EG in de Nederlandse wetgeving. De plan-m.e.r. -verplichting geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plannen en programma's die:

1. kaderstellend zijn voor activiteiten conform de beschrijving in het Besluit milieueffectrapportage (onderdeel C en D van de Bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage) en/ of
2. waarvoor een passende beoordeling nodig is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (en daarmee in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn).

Het bestemmingsplan is een wettelijk voorgeschreven plan waarvoor nagegaan moet worden of voor de herziening daarvan een plan-m.e.r. procedure nodig is op grond van beide of één van de genoemde punten. In dit geval is om beide redenen een plan-MER nodig. Dit wordt in de volgende paragraaf uiteengezet.

De afkortingen plan-m.e.r. en plan-MER

In dit document komt u de afkortingen plan-m.e.r. en plan-MER tegen. Het is gebruikelijk om met dit verschil in afkortingen onderscheid te maken tussen de procedure voor de milieueffectrapportage (de m.e.r.) en het milieueffectrapport (het MER).

- Plan-m.e.r. staat dus voor de procedure van de milieueffectrapportage voor het plan (in dit geval het bestemmingsplan buitengebied Tytsjerksteradiel).
- Met plan-MER wordt het milieueffectrapport bedoeld. Dit is het milieudocument bij het plan, dat in het kader van de m.e.r.-procedure wordt opgesteld.

1.3 Plan-m.e.r. en passende beoordeling voor het bestemmingsplan buitengebied Tytsjerksteradiel

ad 1: het voorgenomen bestemmingsplan is kaderstellend voor activiteiten die zijn beschreven in het Besluit milieueffectrapportage.

Dit geldt met name voor de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw die het bestemmingsplan zal gaan bieden. Zowel de intensieve veehouderijbedrijven als de grondgebonden veehouderijbedrijven zullen een omvang kunnen krijgen waardoor voor deze bedrijven op het niveau van een omgevingsvergunning sprake kan zijn van m.e.r.-beoordelingsplicht dan wel (voor bepaalde intensieve veehouderijen, afhankelijk van het aantal dieren) directe m.e.r.-plicht. Het voorgenomen bestemmingsplan is kaderstellend voor deze mogelijke ontwikkelingen. Dit heeft tot gevolg dat voor het nieuwe bestemmingsplan een plan-MER moet worden opgesteld, met toepassing van de procedure hiervoor.

ad 2: voor het bestemmingsplan is een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig

Gelijktijdig met het opstellen van de voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau is nagegaan of de voornemens in het voorgenomen bestemmingsplan gevolgen kunnen hebben voor de Natura 2000-gebieden Groote Wielen en Alde Feanen. De bevindingen wat dit betreft zijn gerapporteerd in een zogenaamde Voortoets. Gebleken is dat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat de ontwikkelingsmogelijkheden voor de veehouderij significante gevolgen kunnen hebben voor het Natura 2000-gebied Alde Feanen (voor de Groote Wielen is dit niet aan de orde). Reden hiervoor is de mogelijke toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats in dit gebied. Er is nader onderzoek nodig om dit verder na te gaan. Ook liggen er enkele boerderijen zo dicht bij het gebied, dat ontwikkelingen in de toekomst die leiden tot grotere lichtuitstraling effecten zouden kunnen hebben. Ook dit verdient nadere aandacht. Voor beide factoren (stikstofdepositie en lichtuitstraling) zal als onderdeel van het plan-MER een zogenaamde 'passende beoordeling' op grond van de natuurbeschermingswet moeten worden opgesteld. De passende beoordeling zal alleen betrekking hebben op de Alde Feanen en op de genoemde twee aspecten. Uit de passende beoordeling zal moeten blijken of er inderdaad significante gevolgen kunnen worden verwacht, dat is nu nog niet duidelijk. Voor andere onderwerpen en activiteiten geldt dat geen mogelijk significante negatieve gevolgen worden verwacht en dus geen passende beoordeling nodig is.

De Voortoets is als bijlage opgenomen in deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

1.4 Doel m.e.r.-procedure

De milieueffectrapportage heeft tot doel om de milieueffecten van het voorgenomen bestemmingsplan in een vroeg stadium in beeld te brengen. Ook kunnen eventuele realistische alternatieven worden onderzocht en mogelijkheden worden aangegeven om effecten te beperken. Hierdoor krijgt het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming.

1.5 Procedure

In dit geval is de procedure van een milieueffectrapport voor een plan van toepassing (zie § 7.4 Wet milieubeheer). De plan-m.e.r. procedure staat niet op zichzelf, maar is een hulpmiddel bij het opstellen van het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied. Daarom is de procedure gekoppeld aan de voorbereiding van dit bestemmingsplan. Deze voorbereiding is de bevoegdheid van het College van Burgemeester & Wethouders. Dit college is daarom ook het bevoegde gezag voor de m.e.r.-procedure.

Voorfase

De m.e.r.-procedure is gestart met de openbare kennisgeving in de lokale pers. Hierin is bekendgemaakt dat voor de herziening van de bestemmingsplannen buitengebied de plan-m.e.r-procedure wordt gevolgd en is deze procedure uiteengezet.

Aansluitend op de bekendmaking worden de bestuursorganen die ook bij de voorbereiding van het bestemmingsplan worden betrokken, geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen plan-MER. Ook is de onafhankelijke landelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r.) hierover om advies gevraagd. Mede omdat zeer onlangs de Uitgangspuntennotitie voor het bestemmingsplan al in de inspraak is geweest, heeft de gemeente ervoor gekozen om nu geen mogelijkheid van inspraak voor een ieder te geven.

Geraadpleegde instanties

- Rijksinstanties:
 - o VROM inspectie, kantoor Groningen
 - o Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, vestiging Noord te Groningen
 - o Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Provincie Fryslân, Leeuwarden
- Wetterskip Fryslân, Leeuwarden
- Omliggende gemeenten:
 - o Achtkarspelen, Buitenpost
 - o Smallerland, Drachten
 - o Boarnsterhim, Grou
 - o Leeuwarden, Leeuwarden
 - o Leeuwarderadeel, Stiens
 - o Ferwerderadiel, Ferwert
 - o Dantumadiel, Damwâld
- Commissie voor de milieueffectrapportage.

Het vervolg van de procedure

Het plan-MER, inclusief de passende beoordeling, zal tegelijk met het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. Er is dan gelegenheid om in te spreken op het voorontwerp en op het plan-MER. Tegelijkertijd wordt het plan-MER ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r. Het plan-MER wordt ook bij het ontwerpbestemmingsplan gepubliceerd. Ook dan kunnen er zienswijzen op het plan-MER worden ingediend. De procedure loopt verder volgens de gebruikelijke lijnen voor een bestemmingsplan. Bij alle stappen zal worden aangegeven op welke wijze het plan-MER en de reacties daarop in acht zijn genomen.

Bij de uitvoering van het plan worden de effecten geëvalueerd. Het op te stellen plan-MER zal een aanzet geven voor een evaluatieprogramma.

1.6 Deze notitie

In de Wet milieubeheer is beschreven wat in het plan-MER aan de orde moet komen. Het tekstkader op de volgende pagina geeft een overzicht van deze eisen. Dit is de tekst van art. 7.7 van de Wet milieubeheer. In de tekst komt ondermeer naar voren:

- dat het plan-MER zich specifiek kan richten op de milieuaspecten waarvoor belangrijke gevolgen worden verwacht;
- dat redelijkerwijs te beschouwen alternatieven moeten worden onderzocht; de alternatieven moeten dus in principe uitvoerbaar zijn.

Beide punten geven aan dat het opstellen van het plan-MER doelgericht kan worden opgepakt. Het plan-MER kan zich richten op de ontwikkelingsmogelijkheden en milieuaspecten die relevant zijn voor het doel: milieu-informatie een volwaardige plaats geven bij de besluitvorming. Daarom is het belangrijk om voorafgaand aan het opstellen van het plan-MER de afbakening, in m.e.r.-termen 'de reikwijdte en het detailniveau' te bepalen. De raadpleging in de voorfase (zie paragraaf 1.5) heeft hier betrekking op. De voorliggende notitie geeft het voorstel voor deze afbakening. Dit voorstel vindt u in de hoofdstukken 2 en 3 van deze notitie.

Inhoud plan-MER (algemeen)

In de Wet milieubeheer is bepaald dat een plan-MER ten minste de volgende onderdelen bevat:

- a. een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
- b. een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven;
- c. een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
- d. een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen;
- e. een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de voorgenomen alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;
- f. een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen activiteiten;
- g. een beschrijving van de maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen;
- h. een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
- i. een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven.

Indien een plan mogelijk significante negatieve gevolgen kan hebben voor de instandhoudingdoelstellingen van Natura 2000-gebieden dient voor het plan op grond van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998 een passende beoordeling te worden gemaakt, die als zodanig herkenbaar moet worden opgenomen in het plan-MER.

2 Beleidskader, voornemen en alternatieven

Voor de beschrijving van het beleidskader en het voornemen wordt verwezen naar de 'Uitgangspuntennotie Bestemmingsplan Buitengebied Tytsjerksteradiel'. Hierin komen ook de verschillen van het voornemen met de regeling in het geldende bestemmingsplan naar voren.

Referentiesituatie (situatie bij autonome ontwikkeling)

In het plan-MER zullen de verwachte gevolgen van het voornemen en eventuele varianten / alternatieven worden vergeleken met de verwachte situatie indien het bestemmingsplan niet wordt uitgevoerd, de zogenaamde situatie bij autonome ontwikkeling. Deze referentie wordt bepaald door realistisch te verwachten ontwikkelingen die passen binnen het geldende bestemmingsplan. In aanvulling hierop maakt ook de voorgenomen aanleg van de 'Centrale as', de weg van de N31 naar Dokkum deel uit van deze referentiesituatie. Voor de Centrale As is door de provincie een provinciaal inpassingsplan gemaakt. Deze weg valt buiten het bestek van het voorgenomen bestemmingsplan. Dit geldt ook voor de omlegging van het Prinses Margrietkanaal die nabij Burgum is voorzien, in verband met de aanleg van een aquaduct in de Centrale As en om nautische redenen.

Op dit moment wordt door de provincie de gebiedsontwikkeling in een zone langs de Centrale As uitgewerkt. In het plan-MER en het voorgenomen bestemmingsplan zullen de uitkomsten hiervan als een gegeven worden meegenomen. De gemeente zelf doet hierover geen kaderstellende uitspraken. In het plan-MER zal de stand van zaken per 1 september 2011 als onderdeel van de referentiesituatie worden meegenomen.

Binnen het grondgebied van de gemeente zullen diverse plannen voor hoogspanningsleidingen en buisleidingen ten uitvoer worden gebracht. Dit betreft projecten op rijksniveau. De gemeente is hierin volgend en doet hierover zelf geen kaderstellende uitspraken. In het plan-MER zullen deze ontwikkelingen daarom buiten beschouwing blijven. Omdat nog geen definitieve keuze is gemaakt voor de tracés, zijn deze initiatieven niet beschouwd als onderdeel van de situatie bij autonome ontwikkeling. Het voorgenomen bestemmingsplan vormt geen belemmering voor deze voornemens.

Het voornemen

Hoofdstuk 5 van de Uitgangspuntennotitie geeft de actuele beschrijving van het voornemen. Naast uitgangspunten voor de komende regeling zijn er ook discussiepunten opgenomen. Verwacht wordt dat de gemeenteraad in juli 2011 hierover richtinggevende uitspraken zal doen. Deze richtinggevende uitspraken vormen dan samen met de Uitgangspuntennotitie de contouren van het voornemen. Dit is het niveau van het plan, waarop het plan-MER zal zijn gebaseerd.

De richtinggevende uitspraken door de raad zullen naar verwachting nog wel diverse discussiepunten en keuzemogelijkheden open laten. In het plan-MER zullen deze punten dan in de milieubeoordeling moeten worden betrokken. Voorzover er wel eenduidige richtingen worden gekozen, zullen deze bij de effectbeschrijving in het plan-MER als uitgangspunt worden genomen. De gemaakte keuzen zullen dan in het plan-MER worden gemotiveerd. Daarbij zullen de voor- en nadelen van de verschillende opties (de discussiepunten) voor het milieu, worden beschreven.

Eén van de voorliggende keuzen is de vraag of voor de ruimte voor uitbreiding van bouwpercelen van agrarische bedrijven moet worden uitgegaan van een maximum van 1,5 ha (1 ha bij recht, uitbreiding is onder voorwaarden mogelijk tot 1,5 ha) dan wel van 2 ha (1,5 ha bij recht, uitbreiding is onder voorwaarden mogelijk tot 2 ha). Beide mogelijkheden zullen voor zover relevant als alternatieven of varianten in het plan-MER worden meegenomen.

Een belangrijke vraag is, wat de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij zullen zijn en welke varianten (indien van toepassing) hiervoor zullen moeten worden meegenomen. De gedachtevorming op dit punt is nog gaande. In het plan-MER zal dit worden uitgewerkt.

Eventuele aanvullende varianten, op basis van analyse achteraf

Op grond van de effectbeschrijving zal een 'terugkoppeling' worden uitgevoerd op het voornemen. Overwogen zal worden of het nodig en gewenst is om alternatieven op het voornemen te formuleren en deze nader te onderzoeken. Indien belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu worden verwacht, zullen zo mogelijk maatregelen worden beschreven om de effecten te beperken. Daarbij zal globaal worden aangegeven hoe milieueffectief deze maatregelen zijn. Indien relevant voor het beperken van milieugevolgen, kunnen bij deze 'terugkoppeling' ook de opties die op grond van de richtinggevende uitspraken van de raad eerder zijn afgefallen, in de beschouwing worden betrokken.

3 Te onderzoeken milieuaspecten

Voor het bepalen van de afbakening van te onderzoeken milieu-aspecten, is nagegaan voor welke milieuaspecten belangrijke gevolgen kunnen worden verwacht, of althans niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Op grond hiervan zijn een aantal belangrijke aspectenesignaleerd, die de hoofdthema's zullen zijn in het op te stellen plan-MER.

Allereerst is per activiteit die in het nieuwe bestemmingsplan zal worden geregeld, nagegaan of er aanmerkelijke gevolgen op bepaalde milieuaspecten kunnen worden verwacht. Daarbij zijn de activiteiten die in hoofdstuk 5 van de Uitgangspuntennotitie zijn beschreven, als uitgangspunt genomen. Op grond van deze globale analyse zijn de hoofdonderwerpen geformuleerd, waarop het plan-MER zich in het bijzonder zal richten.

3.1 Mogelijke effecten per activiteit

3.1.1 Algemeen

Het voorgenomen bestemmingsplan bevat geen voornemens die van invloed kunnen zijn op de waterhuishouding (grond- en oppervlaktewater) en het watersysteem. Daarom wordt dit verder buiten beschouwing gelaten. Binnen het plangebied liggen twee grondwaterbeschermingsgebieden. In het bestemmingsplan zal daar rekening mee worden gehouden.

In het bestemmingsplan zal rekening worden gehouden met de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden, bijvoorbeeld door voor gebieden een dubbelbestemming op ten nemen die toeziet op bescherming van deze waarden. Verder zullen bestaande cultuurhistorische elementen worden beschermd. In het plan-MER zal globaal worden ingegaan op de regeling in het bestemmingsplan voor deze aspecten en een inschatting worden gegeven van de mogelijke gevolgen.

Lokaal liggen over delen van het plangebied geluidszones van bedrijventerreinen en de vliegbasis bij Leeuwarden, zones in verband met externe veiligheid van inrichtingen en wegen, en de geurzones van Rendac te Sumar. Het bestemmingsplan zal rekening houden met deze zones. Daarom worden wat dit betreft geen aanmerkelijke effecten verwacht en kunnen deze zones in het plan-MER verder buiten beschouwing blijven.

3.1.2 Landbouw

Voornemen

Het voorgenomen bestemmingsplan zal meer ruimte bieden voor uitbreiding van agrarische bedrijven (vergroting bouwkvavels). Mogelijk wordt in het voorgenomen bestemmingsplan geen onderscheid gemaakt tussen intensieve en grondgebonden veehouderij. In het geldende bestemmingsplan is voor het overgrote deel van het gebied door een daartoe opgenomen wijzigingsbevoegdheid dit onderscheid ook al grotendeels losgelaten. Verwacht wordt dat dit - evenmin als nu het geval is - niet zal leiden tot een sterke toename van de intensieve veehouderij. Ook algemene trends in de landbouw in Fryslân geven geen aanleiding om een forse toename te verwachten.

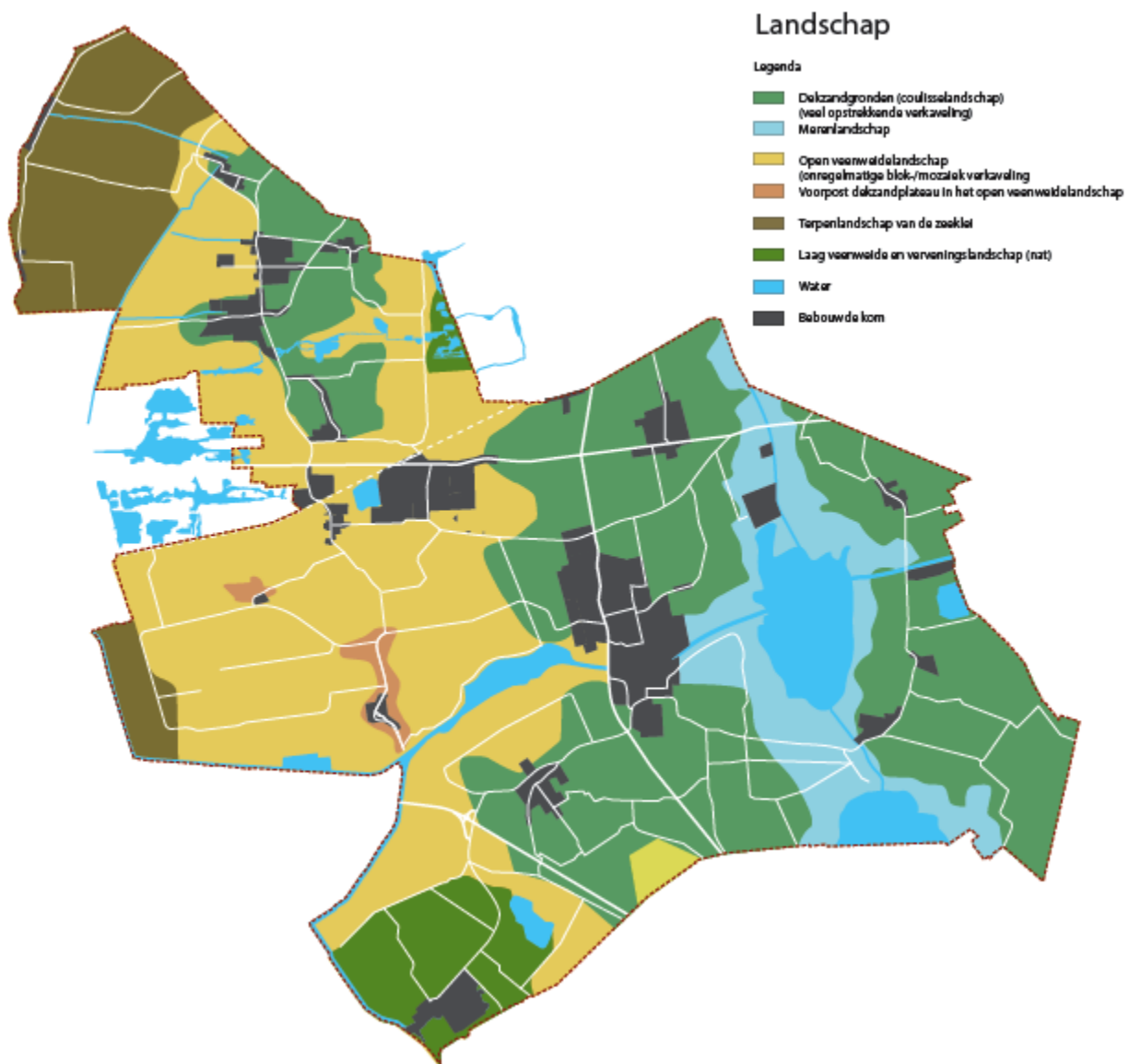
In het bestemmingsplan zullen ook regels voor perceelsvergroting en het aanpassen van de singel- en houtwallenstructuur worden opgenomen (via het stelsel voor een WABO-vergunning voor werken en bouwwerken, geen gebouwen zijnde). Dit biedt bescherming van het karakter van het landschap, met binnen de gegeven spelregels mogelijkheden voor aanpassing aan eisen voor het agrarisch gebruik.

Agrarische bedrijven zullen beperkte mogelijkheden krijgen voor biovergisting, alleen voor zover het de verwerking van eigen materiaal betreft (covergisting).

Mogelijke effecten

Landschap en cultuurhistorie

De vergroting van de bouwkvavels en de mogelijkheden voor perceelsvergroting kunnen negatieve gevolgen hebben voor het landschap. Op figuur 1 is een indeling in verschillende landschapstypen gegeven (bron: Structuurvisie 'Finster op Romte', gemeente Tytsjerksteradiel 2010). Alle vier gebieden hebben hun eigen kernkwaliteiten die aandacht verdienen bij het opstellen van het bestemmingsplan en bij de beschrijving en beoordeling van effecten op het landschap in het plan-MER. (zie tekstkader onder figuur 1, bron: structuurvisie 'Finster op Romte', gebaseerd op het streekplan 'Om de kwaliteit fan de romte'). Met name in de gebieden die deel uitmaken van de Noardlike Fryske Wâlden (met het kenmerkende coulissenlandschap en de daarbinnen gelegen overgangen naar open en veniger gebieden, het merenlandschap) is dit een belangrijk aandachtspunt. Ook elders kunnen er echter effecten zijn op het landschap en op cultuurhistorische kenmerken.

Figuur 1: Landschap (bron: structuurvisie 'Finster op Romte')

Laagveengebied

- grootschalige open ruimten begrensd door bebouwings- en beplantingslinten langs wegen en vaarten, alsmede door beplantingselementen op de hogere zandgronden;
- aanwezigheid van lineaire structuren van wegdorpen (zoals Ryptsjerk en Tytsjerk), wegen en vaarten;
- opstreckende strokenverkaveling haaks op ontginningsassen;
- incidentele groene verdichtingen door moerasgebieden (zoals bij Earnewâld en Ottema Wiersmareservaat), bouselementen en verlande petgaten en zandkoppen c.a. (zoals Lytse Geast en Suwâld);
- aanwezigheid van met name open grasland, grazige natuurgebieden en waterpartijen, waaronder petgaten.

Zeekleilandschap

- open en grootschalig (geldt niet meer voor het gebied grenzend aan het Alddiel) met structurerende elementen als terpen, paden/wegen en vaarten;
- onregelmatige blokverkaveling;
- beplanting puntvormig geconcentreerd rondom boerderijen, woningen, zoals bij Wyns en Bartlehiem;
- aanwezigheid van met name open grasland.

Coulissenlandschap

- kleinschalig patroon van lintbebouwing, dykswâlen, elzensingels met geleidelijke overgangen naar open enclaves daartussen (mieden en hoilanden) en esgronden;
- relatief dicht netwerk van dykswâlen (met name bij Jistrum en Eastermar - It Heechsân) en elzensingels;
- afwisseling van schaal en reliëf;
- opstreckende strokenverkaveling, min of meer loodrecht op ontginningsassen, met gevarieerde lengte - breedteverhoudingen van gemiddelde 4:1 à 5:1 tot hier en daar (on)regelmatige blokverkaveling;
- structurerende elementen als bospercelen, aardkundige elementen zoals pingoruïnes en dobben, lintdorpen zoals Sumar, Suwâld, wegen en (onverharde) paden met laanbeplanting, landgoederen zoals Vijversburg, Stania State en De Klinze;
- specifieke vormen van esstructuren bij Jistrum, Eastermar - It Heechsân, Burgum en Sumar.

Mereengebied

- grootschalige openheid, met een afwisseling tussen overwegend water, natuur en grasland;
- water met oeverbegroeiing (rietkragen) langs meren en vaarten;
- mied- en opvaarten, miedwegen.

tekstkader kernkwaliteiten (bron: structuurvisie 'Finster op Romte')

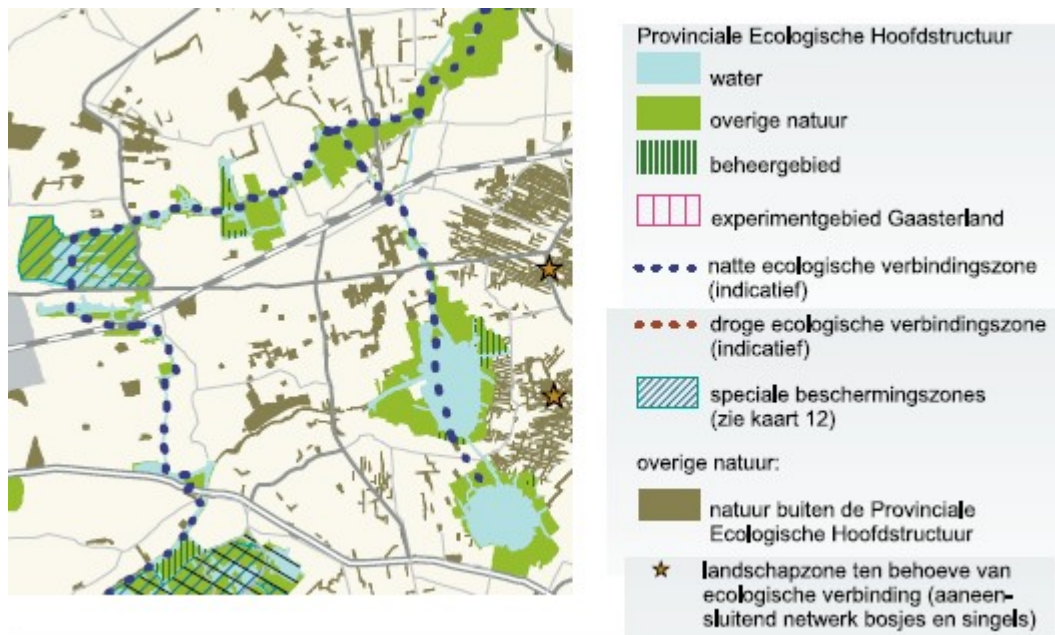
Open staltypen kunnen, in combinatie met de huidige inzichten omtrent het belang van verlichting en ventilatie, lokaal invloed hebben op het nachtelijk duister en daardoor op de belevingswaarde van een gebied. De gemeente heeft hier een beleidskader voor ontwikkeld. Dit is er vooral op gericht om gevolgen voor de natuur tegen te gaan, maar met dit beleidskader wordt ook lichthinder in de omgeving voorkomen. Aanmerkelijke effecten worden, gegeven dit beleid, niet verwacht. In het plan-MER zal hier nader op worden ingegaan.

Natuur

Stikstofdepositie, bijdrage ammoniak uit de landbouw

De mogelijkheden voor vergroting van bedrijven kan leiden tot een toename van de emissie van stikstof (in de vorm van ammoniak) door agrarische bedrijven. Daarnaast kan covergisting, indien dit gepaard gaat met energieopwekking, leiden tot enige emissie van stikstofdioxide. Deze emissies kunnen leiden tot extra stikstofdepositie in habitats in de Alde Feanen die hiervoor gevoelig zijn en tot extra depositie in zeer gevoelige milieus van andere gebieden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS). Dit betreft de zeer kwetsbare gebieden die in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (WAV-gebieden, zie figuur 3) zijn aangewezen. Binnen de gemeente liggen drie van deze gebieden (ten oosten van Gytsjerk

het Ottema Wierma reservaat, bij Eastermar Tjerk Atsma's polder en bij de Leijen polder De Putten. Ten zuiden van het plangebied ligt binnen een afstand van ca 3 km van de gemeentegrens een zeer gevoelig gebiedje nabij De Veenhoop. Verder liggen er nog enkele gebiedjes ten noorden van de gemeente bij De Valom (ten noorden van Feanwâlden). De afstand tot agrarisch gebied in de gemeente is zodanig, dat geen aanmerkelijke effecten van stikstofdepositie in deze gebieden worden verwacht. In de studie naar stikstofdepositie zullen ze voor alle zekerheid wel worden meegenomen.

Figuur 2: provinciale ecologische hoofdstructuur (bron: streekplan 'Om de kwaliteit fan de romte')

Figuur 3: zeer kwetsbare gebieden (WAV-gebieden), provincie Fryslân, 2008

In Nederland zijn veel Natura 2000-gebieden waarin de kritische depositiewaarden voor stikstof worden overschreden. Omdat de te hoge stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden een probleem is van meerdere overheidslagen en verschillende sectoren moet gezamenlijk worden gewerkt aan een vermindering van de stikstofdepositie. Rijk en provincies werken daarom aan de Programmatische

Aanpak Stikstof (PAS). In het kader hiervan worden afspraken gemaakt over de bijdrage van partijen aan de vermindering van stikstofdepositie en ontwikkelruimte die binnen deze aanpak gevonden kan worden. De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) vindt haar wettelijke basis in § 2a.2 (artikel 19kg t/m 19km) van de Natuurbeschermingswet 1998.

Eind juni 2010 is een Voorlopig Programma Stikstof (VPAS) verschenen. Dit geeft echter nog geen regionale uitwerking. Het VPAS geeft wel informatie, achtergronden en ideeën, maar biedt nog geen concrete handvatten voor de vergunningverlening. Het algemene beeld is, dat elke sector een evenredige bijdrage zal moeten leveren aan de gewenste daling van de stikstofbelasting van overbelaste stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden. Voor deze gebieden wordt een lijn uitgezet voor het tempo waarin de belasting moet dalen, met tussendoelen in de tijd. Dit wordt thans uitgewerkt in de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden.

Het uiteindelijke besluit ten aanzien van de PAS wordt niet verwacht voor het eind van 2011.

Overige mogelijke effecten

Verandering van de singel- en houtwallenstructuren kan ook gevolgen hebben voor de natuurwaarden hiervan, met name van de houtwallen (dykswâlen). Dit zal een punt van aandacht zijn in het plan-MER. Andere ingrepen in de percelen, zoals egaliseren, kunnen in principe gevolgen hebben voor de bodem en daardoor voor potenties voor natuurontwikkeling. Dit is een punt van aandacht voor agrarische gebieden binnen de ecologische hoofdstructuur (zie figuur 2). In het bestemmingsplan zal hier rekening mee worden gehouden. In het plan-MER zullen mogelijke effecten globaal worden beschreven, voorzover deze relevant zijn, gegeven de wijze waarop het bestemmingsplan hier rekening mee zal houden.

Zoals hiervoor al is aangegeven kunnen open staltypen, in combinatie met de huidige inzichten omtrent het belang van verlichting en ventilatie, lokaal invloed hebben op het nachtelijk duister. Dit kan invloed hebben op de fauna. De gemeente heeft een beleidskader ontwikkeld dat mogelijke invloeden op de fauna tegengaat. Met name nabij de Alde Feanen is dit echter nog wel een punt van aandacht (zie ook de bijlage Voortoets Natuurbeschermingswet). In het plan-MER zal hier nader op in worden gegaan.

Leefmilieu en gezondheid

Met name de ontwikkeling van de intensieve veehouderij zou wat dit betreft een punt van aandacht kunnen zijn. In de gemeente Tytsjerksteradiel wordt echter geen sterke toename van deze bedrijfstak verwacht. Omdat het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk wel ruimte zal bieden voor een sterkere ontwikkeling, kan de vraag gesteld worden wat een redelijkerwijs te verwachten maximale ontwikkeling is. De volgende vraag is dan of bij de beschrijving van de mogelijke effecten hiervan wel aandacht nodig is voor het leefmilieu en de gezondheid van omwonenden. De gedachtevorming op dit punt is nog niet afgerond. Indien een sterke ontwikkeling van de intensieve veehouderij redelijkerwijs wel verwacht kan worden, verdienen de volgende punten aandacht:

- Voor het aspect geur geldt dat ook bij voldoen aan de landelijke normen (geldende regelgeving, per bedrijf) de geursituatie in een omgeving met veel intensieve veehouderijen suboptimaal kan zijn;
- Mogelijke gevolgen voor de gezondheid van omwonenden;
- Bij een aanmerkelijke toename van de intensieve veehouderij in een bepaald gebied, maar ook door groei en specialisatie van grondgebonden bedrijven, is de kans op verkeershinder en toenemende onveiligheid door het verkeer een punt van aandacht.

Gelet op de geldende regelgeving en de heersende (relatief lage) achtergrondconcentratie in het gebied, is de invloed op de concentratie fijnstof naar verwachting geen punt van aandacht. Door de milieueisen die aan de bedrijven worden gesteld, worden aanmerkelijke gevolgen voor de geluidbelasting van de omgeving voorkómen.

3.1.3 Recreatie en toerisme

Voornemen

In het kader van het voorgenomen bestemmingsplan worden geen omvangrijke ontwikkelingen in de vorm van nieuwe dagrecreatieve of verblijfsrecreatieve voorzieningen voorzien. Wel kan vrijkomende bebouwing een recreatieve bestemming krijgen en zijn beperkte recreatiemogelijkheden (bêd en brochje, minicampings) bij agrarische bedrijven en woningen (alleen minicampings) mogelijk. De keuze die nog voorligt, is of de regeling voor het oostelijk deel (de wâlden) en het westelijk deel (het overgangsgebied naar het kleilandschap) gelijk moet zijn. De gedachte hierachter is dat voor de wâlden een consoliderende strategie geldt, maar dat dit voor het westelijk deel minder van toepassing is.

In de structuurvisie 'Finster op Romte' worden rondom het Burgumermeer en in het grensgebied Leeuwarden - Tytsjerksteradiel plaatselijk ruimere ontwikkelingsmogelijkheden geschetst. Het voorgenomen bestemmingsplan biedt niet het kader hiervoor.

Mogelijke effecten

De mogelijke invloed op het landschap, in samenhang met de invloed van andere ontwikkelingen op het landschap is een punt van aandacht. Op andere milieuaspecten worden geen relevante effecten verwacht.

3.1.4 Wonen

Voornemen

In het kader van het voorgenomen bestemmingsplan zijn vrijwel geen nieuwe mogelijkheden voorzien. Enige uitzondering is optie om beeldverstorende bebouwing af te breken en te vervangen door een woning. De toegestane omvang van de bouwpercelen is nog een punt van discussie. De regelgeving biedt verder binnen de bouwpercelen iets ruimer mogelijkheden dan nu.

Mogelijke effecten

De mogelijke invloed op het landschap, in samenhang met de invloed van andere ontwikkelingen op het landschap is een punt van aandacht. Op andere milieuaspecten worden geen relevante effecten verwacht.

3.1.5 Overige niet-agrarische bedrijvigheid

Voornemen

Dit betreft verbreding van agrarische bedrijven met semi-agrarische functies, zorg en recreatieve functies. Daarnaast wordt overwogen wordt om de vestiging van niet agrarische bedrijven in bestaande voormalige boerderijpanden mogelijk te maken en om bestaande niet-agrarische bedrijven enige uitbreidingsruimte te bieden. Bij de mogelijke ontwikkelingen wordt blijkens de structuurvisie "Finster op Romte" gedacht aan lichte bedrijvigheid, recreatie en zorg. Het gaat hier om voortzetting van het bestaande beleid, de extra mogelijkheden zijn gering. Een punt van discussie is, of er gebiedsspecifieke criteria moeten gelden voor het toelaten van andere bedrijvigheid, op grond van landschappelijke overwegingen.

Mogelijke effecten

De mogelijke invloed op het landschap, in samenhang met de invloed van andere ontwikkelingen op het landschap is een punt van aandacht. Op andere milieuaspecten worden geen relevante effecten verwacht.

3.2 Conclusie: hoofdaspecten

In het voorgaande komen een aantal hoofdaspecten naar voren. Deze hoofdaspecten zijn:

Landschap

- Gevolgen voor de kernkwaliteiten en de belevingswaarde van de Noardlike Fryske Wâlden en de overgangsgebieden naar het kleigebied (terpenlandschap);
- Gevolgen voor de kernkwaliteiten en de belevingswaarde van de overige gebieden.

Natuur

- Gevolgen van stikstofdepositie voor daarvoor gevoelige habitats in het Natura 2000-gebied Alde Feanen en voor andere zeer kwetsbare gebieden in de EHS (de zogenaamde WAV-gebieden). Dit betreft stikstofdepositie als gevolg van ammoniakemissie van veehouderijbedrijven en (in veel mindere mate) als gevolg van de emissie van stikstofoxiden door vergistingsinstallaties met energieproductie. Binnen het aspect natuur is dit het hoofdonderwerp in het op te stellen plan-MER;
- Gevolgen van mogelijke verandering van landschappelijke structuren voor fauna en flora in het coulissenlandschap (de Noardlike Fryske Wâlden);
- Gevolgen voor de ecologische hoofdstructuur (voor zover relevant, gelet op de wijze waarop hier in het bestemmingsplan rekening mee wordt gehouden);
- Gevolgen van mogelijke verandering van landschappelijke structuren voor fauna en flora in het coulissenlandschap (de Noardlike Fryske Wâlden);
- Gevolgen van verlichting bij toepassing van open staltypen. Dit betreft met name eventuele gevolgen van ontwikkelingen bij agrarische bedrijven nabij de Alde Feanen, maar ook in meer algemene zin is dit een punt van aandacht.

Voor de invloed van de veehouderij op de ammoniakdepositie in de Alde Feanen en de WAV-gebieden zal een modelstudie worden uitgevoerd. In de studie zullen de volgende situaties worden doorgerekend:

1. De bestaande situatie, zoveel mogelijk op basis van de feitelijke veebezetting;
2. De situatie bij autonome ontwikkeling. Dit is verwachte situatie indien het voorgenomen bestemmingsplan niet wordt gerealiseerd. Dit betreft de huidige situatie plus concrete, maar nog niet uitgevoerde plannen van ondernemers;
3. Het voornemen. Om de bandbreedte van de mogelijke gevolgen in beeld te brengen zullen twee scenario's worden doorgerekend:
 - a. een scenario dat is gebaseerd op een realistische toekomstverwachting, op basis van de verwachte landelijke en regionale ontwikkeling van de landbouw;
 - b. een scenario dat is gebaseerd op een 'realistisch maximum', op basis van de ruimte die het voorgenomen bestemmingsplan zal bieden en trends in de veehouderij.

Een eerste beschouwing omtrent de verwachte ontwikkeling van de veehouderij heeft tot de conclusie geleid dat het voor scenario 3a niet uitmaakt of wordt uitgegaan van een maximale grootte van het bouwperceel van 1,5 ha dan wel 2 ha. De verwachte ontwikkeling past globaal genomen bij beide, wel verschillen ze wat betreft flexibiliteit van de ondernemer (is groter bij een groter bouwblok). Voor scenario 3b wordt uitgegaan van bouwblokken van 2 ha. Er kunnen ook bedrijven ontstaan met een groter bouwblok dan 2 ha. Het voorgenomen bestemmingsplan biedt hiervoor echter niet het kader.

Leefmilieu en gezondheid

- Gevolgen voor de geursituatie, bij sterke ontwikkeling van de intensieve veehouderij (indien dit als realistisch maximum aandacht verdient, de gedachtevorming hierover is nog niet afgerond, maar een sterke ontwikkeling wordt niet verwacht);
- Gevolgen voor de volksgezondheid, bij sterke ontwikkeling van de intensieve veehouderij;
- Gevolgen voor de verkeersveiligheid.

Bijlage: Voortoets Natuurbeschermingswet

Inleiding

Vraagstelling

Deels in en deels nabij het grondgebied van de gemeente Tytsjerksteradiel liggen de Natura 2000-gebieden Groote Wielen en Alde Feanen. Beide gebieden hebben zowel de status van Habitat- als van Vogelrichtlijngebied. Vanwege de status als Natura 2000-gebied doet zich voor beide gebieden de vraag voor of de ontwikkelingen die het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk zal maken, significant negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen voor deze gebieden. Als dat het geval is, moet op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het bestemmingsplan een passende beoordeling worden uitgevoerd. Dit volgt uit artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998, en de daaraan gerelateerde artikelen.

Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (vastgesteld in 1979) heeft tot doel alle in het wild levende vogelsoorten, hun eieren, nesten en leefgebieden en de bescherming van trekvogels wat hun broed-, rui- en overwinteringgebieden betreft en rustplaatsen in hun trekzones. De richtlijn kent twee sporen: algemeen geldende regels voor de bescherming van de soorten, die overal van toepassing zijn en de instelling (door de lidstaten) van speciale beschermingszones (de 'Vogelrichtlijngebieden') voor vogelsoorten die bijzonder kwetsbaar zijn. Na 1979 is de richtlijn nog diverse malen aangepast, maar hij is nog altijd van kracht.

In 1992 werd de Vogelrichtlijn aangevuld met de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn draagt bij aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Van zowel typen habitats als van soorten dieren en planten zijn lijsten opgesteld die in het kader van de richtlijn beschermd dienen te worden. Ook in deze richtlijn kunnen de genoemde sporen worden onderscheiden: enerzijds de algemene bescherming van bepaalde soorten, anderzijds de aanwijzing van speciale beschermingszones (de 'Habitatrichtlijngebieden').

De speciale beschermingszones vormen samen een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden, dit netwerk wordt aangeduid als Natura 2000. Gezamenlijk vormen deze gebieden de hoeksteen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

In Nederland zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet (voor de soortbescherming) en in de Natuurbeschermingswet 1998 (voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden).

De aanwijzing van de vogelrichtlijngebieden is in het algemeen definitief. Voor de meeste Habitatrichtlijngebieden zijn de definitieve aanwijzingen nog niet tot stand gekomen. De bepalingen in de Natuurbeschermingswet 1998 omtrent het uitvoeren van een passende beoordeling zijn voor zowel de definitief als de niet definitief aangewezen gebieden van toepassing. De voorliggende Passende beoordeling is gebaseerd op de Ontwerp Aanwijzingsbesluiten van de betreffende gebieden.

Binnen een afstand waarop nog effecten kunnen worden verwacht liggen geen andere Natura 2000-gebieden. De dichtstbijzijnde gebieden zijn de Waddenzee en het Lauwersmeergebied, beide op een afstand van meer dan 10 km. Daar komt bij dat het plangebied geen bijzondere betekenis heeft voor soorten van de Waddenzee en het Lauwersmeergebied, bijvoorbeeld voor de daar aanwezige populaties van vogelsoorten waarvoor deze gebieden zijn aangewezen.

In deze voortoets wordt de volgende vraag beantwoord:

Kunnen de ontwikkelingen die het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk maakt - gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor de Natura 2000-gebieden in het plangebied en de directe omgeving - de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in die gebieden verslechteren of een significant verstoring effect hebben op de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen?

Indien er gevolgen in de zin van een niet-significante verslechtering kunnen zijn, dient hier in het bestemmingsplan rekening mee te worden gehouden. Indien significante gevolgen niet kunnen worden

uitgesloten (althans niet op basis van de voortoets) is een nadere studie nodig in het kader van een passende beoordeling op grond van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet, 1998, Artikel 19j

1. Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, ongeacht de beperkingen die terzake in het wettelijk voorschrift waarop het berust, zijn gesteld, rekening
 - a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
 - b. met het op grond van artikel 19a of artikel 19b voor dat gebied vastgestelde beheerplan voor zover dat betrekking heeft op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid.
2. Voor plannen als bedoeld in het eerste lid, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan alvorens het plan vast te stellen een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, van dat gebied.
3. In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, wordt het besluit, bedoeld in het eerste lid, alleen genomen indien is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.
4. De passende beoordeling van deze plannen maakt deel uit van de ter zake van die plannen voorgeschreven milieu-effectrapportage.
5. De verplichting tot het maken van een passende beoordeling bij de voorbereiding van een plan als bedoeld in het tweede lid geldt niet in gevallen waarin het plan een herhaling of voortzetting is van een plan of project ten aanzien waarvan reeds eerder een passende beoordeling is gemaakt, voor zover de passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren omtrent de significante gevolgen van dat plan.
6. Het eerste tot en met derde lid en het vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op projectbesluiten als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet ruimtelijke ordening.

In deze voortoets wordt voor elk van beide gebieden de hiervoor beschreven vraagstelling beantwoord. Daartoe moet voor alle ontwikkelingsmogelijkheden in het voorgenomen bestemmingsplan worden nagegaan of het plan (significante) gevolgen kan hebben. Voor een beschrijving van deze ontwikkelingsmogelijkheden wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, waarbij deze voortoets als bijlage is opgenomen.

Basisinformatie Natura 2000-gebieden

Op de website van het ministerie van EL&I over Natura 2000 (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000) is veel informatie te vinden over de kenmerken van de gebieden, de instandhoudingsdoelstelling en de gevoeligheid voor versturende factoren. Naast deze informatie is gebruik gemaakt van de het concept beheerplan voor De Groote Wielen en het gedeeltelijke concept (derde concept, hoofdstuk 1 t/m 4) van het beheerplan voor de Alde Feanen. Beide conceptplannen staan op de website van de provincie Fryslân (www.fryslan.nl).

Voortoets Groote Wielen

Kenmerken, doelstellingen en kernopgaven

Het Groote Wielen-gebied is een laaggelegen gebied met enkele plassen en vaarten, rietmoerassen, graslanden en twee eendekooien. De grote plassen (wielen) in het gebied zijn ontstaan door vervening, waarbij door afslag van petgaten plassen ontstonden. De oppervlakte moerasvegetaties (rietlanden, natte ruigtes en moerasbos) is relatief gering. Een deel van de graslanden, de zogenaamde zomerpolders, komt in het winterhalfjaar onder water te staan. Het oostelijk deel van het gebied, de Ryptsjerkerpolder, ligt op de overgang naar de zandgronden van de Trynwâlden.

Kaart Groote Wielen, bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>

De doelen in het kader van Natura 2000 hebben betrekking op de volgende soorten:

Habitatsoorten	Vogelrichtlijnsoorten	
	broedvogels	niet-broedvogels
Bittervoorn	Porseleinhoen	Kolgans
Meervleermuis	Kemphaan	Brandgans
Noordse woelmuis	Rietzanger	Smient
		Grutto

In het concept beheersplan zijn de doelen samengevat. De onderstaande tabel is aan dit document ontleend.

Tabel: De doelstellingen samengevat. Voor de broedvogels is een concreet aantal broedparen genoemd en voor de niet-broedvogels een seizoensmaximum of seizoensgemiddelde. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op inventarisatiegegevens van het gebied in de jaren 1999-2003 (SOVON & CBS, 2005).

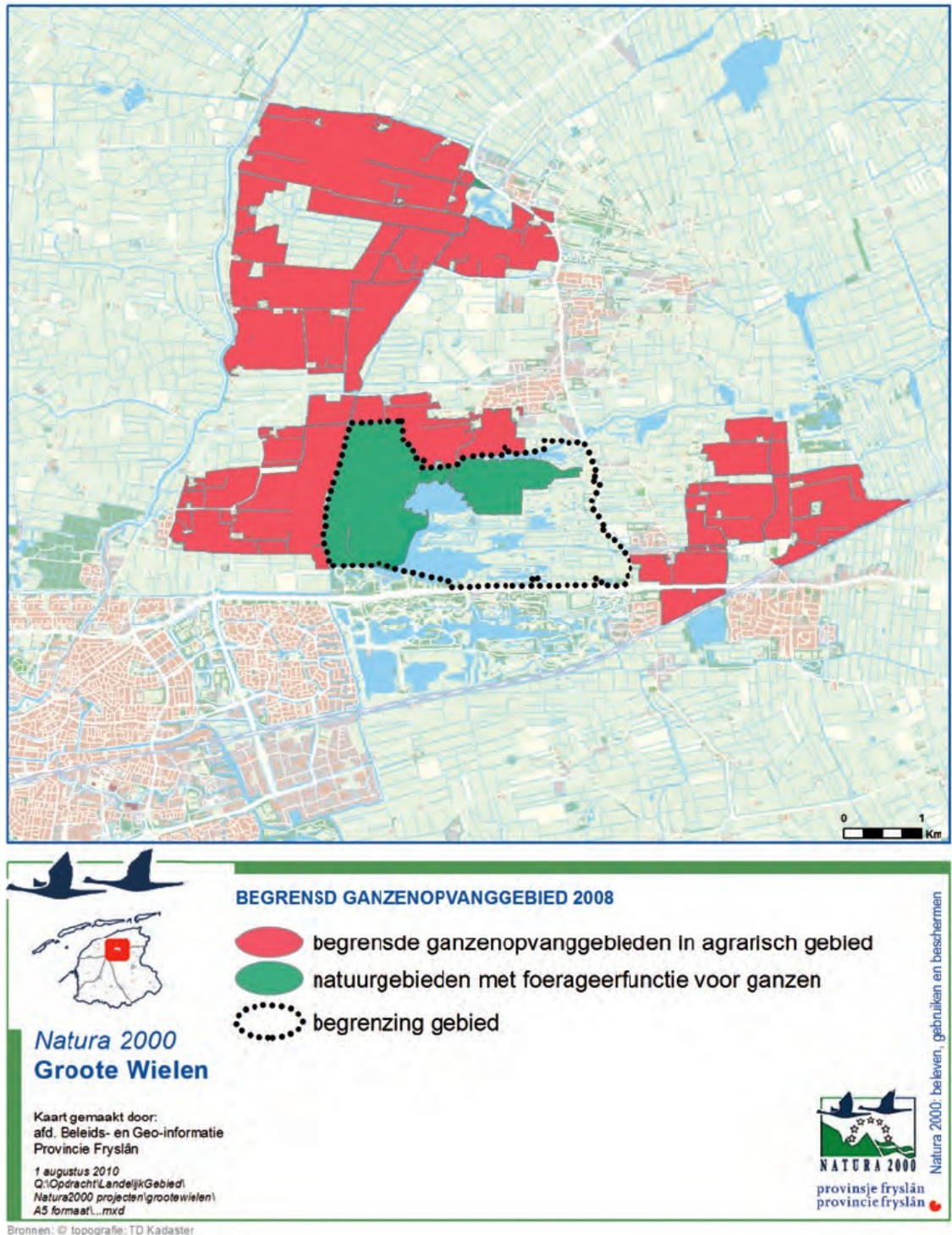
Kernopgaven								
Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)		Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grastende watervogels en meervleermuizen (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000-gebieden). Herstel van mozaïek van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deellandschap Laagveen.						
4.11	Plas-dras situaties	Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempfaan A151 en noordse woelmuis *H1340.						
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor de noordse woelmuis *H1340.						
4.16	Rui- en rustplaatsen	Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor ganzen.						
		SVI Landelijk	Doelstelling Oppervlak leefgebied	Doelstelling Kwaliteit leefgebied	Doelstelling Populatie-grootte	Doelstelling Draagkracht aantal vogels	Doelstelling Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Instandhoudingdoelstellingen								
Habitatsoorten								
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=			
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=			
H1340	*Noordse woelmuis	--	>	>	=			4.11, 4.12, W
Broedvogels								
A119	Porseleinhoen	--	=	=			4	4.11
A151	Kempfaan	--	>	>			10	4.11
A295	Rietzanger	-	=	=			220	
Niet-broedvogels								
A041	Kolgans	+	=	=		13900		4.16
A045	Brandgans	+	=	=		11800		4.16
A050	Smient	+	=	=		1300		4.11
A156	Grutto	--	=	=		670		
Legenda								
W	Kernopgave met wateropgave							
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (--zeer ongunstig; - matig ongunstig; + gunstig)							
=	Behoudsdoelstelling							
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling							
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering							

Relaties met de omgeving

Buiten de Groote Wielen vervullen gebieden een belangrijke foerageerfunctie voor ganzen en smienten. Hiervoor zijn ganzenopvanggebieden aangewezen, zie de figuur hieronder. Deze bieden ruim voldoende foerageermogelijkheden.

Ecologische verbindingen met de omgeving, met name bij de Bouwepet (nabij Gytsjerk) en naar de Kleine Wielen zijn met name van belang voor de Noordse woelmuis. Er zijn plannen om de ecologische verbindingzones bij de Bouwepet te verbeteren. Op lange termijn zou ook een ecologische verbinding via de Kleine Wielen naar de Alde Feanen moeten worden gerealiseerd.

Voor de Meervleermuis zijn de bestaande verblijven / kraamkolonies in gebouwen in de omgeving en de vliegroutes over de vaarten aan de westkant, en vandaar naar het zuiden(Murk en Alddiel) belangrijk.

Figuur: begrensd ganzenopvanggebieden

Beoordeling mogelijke gevolgen van de landbouw

Relevante factoren

Landbouwkundig gebruik kan in principe een breed scala van effecten op de Natura 2000-gebieden veroorzaken. De effectindicator die hiervoor is ontwikkeld (zie de website van het ministerie van EL&I met informatie over Natura 2000) geeft een eerste indicatie van de factoren die een rol kunnen spelen en de mate van gevoeligheid van habitattypen en beschermde soorten voor deze factoren. De effectenindicator geeft géén informatie over de daadwerkelijke schadelijke effecten van een activiteit noch over de significantie hiervan. Hiervoor is maatwerk vereist. De effectenindicator geeft alleen generieke informatie over mogelijke effecten van de activiteit. Uit de effectenindicator kan dus niet op voorhand worden afgeleid of een activiteit schadelijk is. De resultaten van de effectindicator voor de Groote Wielen, voor grondgebonden en niet grondgebonden landbouw, zijn hieronder weergegeven.

Effectindicator, grondgebonden landbouw

storingfactor	oppervlakteverlies	versnippering	verzuring	vermesting	verontreiniging	verdroging	verstoring door geluid	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	bewuste verandering soortensamenstelling
Brandgans (niet-broedvogel)		X								
Grutto (niet-broedvogel)		X							...	
Kemphaan (niet-broedvogel)										
Kolgans (niet-broedvogel)		X							...	
Porseleinhoen (broedvogel)										
Rietzanger (broedvogel)									...	
Smient (niet-broedvogel)		X								

	zeer gevoelig
	gevoelig
	niet gevoelig
X	niet van toepassing
...	onbekend

Effectindicator, niet-grondgebonden landbouw(voor legenda zie hierboven)

storingfactor	oppervlakteverlies	versnippering	verzuring	vermesting	verontreiniging	verdroging	verstoring door geluid	verstoring door licht	bewuste verandering soortensamenstelling
Brandgans (niet-broedvogel)		X							
Grutto (niet-broedvogel)		X							
Kemphaan (niet-broedvogel)									
Kolgans (niet-broedvogel)		X							
Porseleinhoen (broedvogel)									
Rietzanger (broedvogel)									
Smient (niet-broedvogel)		X							

De effectindicator geeft voor dit gebied geen informatie over de drie soorten waarvoor het gebied op grond van de habitatrichtlijn is aangewezen, de Bittervoorn, de Noordse woelmuis en de Meervleermuis. In deze voortoets wordt wel rekening gehouden met deze soorten. In het algemeen is vooral de aanwezigheid van geschikt biotoop en rust in het gebied van belang. Voor de Meervleermuis zijn verder de vliegroutes naar de kolonies elders essentieel. Deze worden niet door ontwikkelingsmogelijkheden op grond van het voorgenomen bestemmingsplan beïnvloed. Belangrijk voor de Noordse woelmuis is de aanwezigheid van voldoende nat en geïsoleerd moerasgebied. Voor deze soort wordt de ecologische verbinding naar de Bouwepet en op lange termijn ook via de Kleine Wielen naar de Alde Feanen van belang geacht. Het bestemmingsplan staat deze ontwikkelingen niet in de weg, ze zijn wel afhankelijk van ander (provinciaal) beleid. De staat van instandhouding van de Bittervoorn is goed. Dit hangt mede samen met de verbetering van de waterkwaliteit die is opgetreden. Er zijn geen bedreigingen van buiten het gebied.

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheid voor de ontwikkeling van nieuwe landbouwgebieden en heeft geen invloed op het interne beheer in het gebied. Verlies aan oppervlakte, toename van versnippering en verstoring door mechanische effecten zijn daardoor niet aan de orde. Omdat het niet gaat om andere teelten of principieel andere landbouwgebruiksvormen dan gangbaar en bekend zijn in Nederland, hoeft evenmin een bewuste verandering van de soortensamenstelling van natuurgebieden te worden verwacht. Op de overige factoren wordt hieronder ingegaan.

Vermesting en verzuring

Mogelijke factoren zijn de aanvoer van vermestende / verzurende stoffen via het water en via de lucht. De biotopen binnen de Groote Wielen zijn niet gevoelig voor depositie van stikstof vanuit de lucht. Voor vermisting binnen het gebied (bijvoorbeeld in verband met de waterkwaliteit en de kwaliteit van de waterbodem) is vooral het beheer in het gebied van belang. Het voorgenomen bestemmingsplan betreft geen voornemens die invloed zullen hebben op de waterkwaliteit en de waterhuishouding in het gebied en in de omgeving. De foerageergebieden in de omgeving voor ganzen en smienten betreffen in het algemeen bemeste graslanden, met een agrarische functie en een bemestingsniveau dat in dat kader gangbaar is. Het bestemmingsplan gaat uit van voortzetting van het agrarische gebruik. Wat betreft de factoren vermisting en verzuring worden geen negatieve effecten verwacht.

Verontreiniging

Aandachtspunten wat dit betreft zijn de mogelijke effecten van het 'inwaaien' van bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen) direct in het gebied of doordat middelen in watergangen in de omgeving terecht zijn gekomen. De gangbare milieuregelgeving ziet erop toe dat onaanvaardbare gevolgen voor de omgeving worden voorkomen. Het bestemmingsplan is niet het kader voor regelingen die direct betrekking hebben op dit soort specifieke activiteiten en op het gebruik van de percelen. Het voorgenomen bestemmingsplan gaat uit van het gangbare agrarische gebruik in de omgeving, er wordt geen duidelijk ander gebruik verwacht dan nu het geval is. Er worden daarom van de ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt geen negatieve gevolgen verwacht, voor zover dit het aspect verontreiniging betreft.

Verdroging

Het voorgenomen bestemmingsplan betreft geen voornemens die invloed zullen hebben op de waterhuishouding in het gebied en in de omgeving. Daarbij komt dat, blijkens de informatie in het concept beheerplan, de hydrologie van het gebied in de praktijk vrijwel onafhankelijk is van de omgeving. Er worden geen negatieve effecten verwacht.

Verstoring door geluid en licht; optische verstoring

Met name binnen de melkrundveehouderij is er een trend naar steeds opener stallen met meer lichtuitstraling. De boerderijen in de omgeving van het gebied liggen echter op een zodanige afstand van het Natura 2000-gebied, dat hiervan geen effecten worden verwacht.

De meervleermuis is erg gevoelig voor verstoring door licht op de vliegroutes (boven watergangen). Dit blijkt uit onderzoek naar het effect van licht dat op het wateroppervlak valt, bijvoorbeeld van verlichting

bij bruggen. De mogelijke ontwikkeling van de landbouw zal hier geen negatief effect op hebben. Ook overigens bevat het bestemmingsplan geen voornemens die hier een negatief effect op kunnen hebben.

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen en voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. Omdat er geen landbouw wordt uitgeoefend in het gebied, zal daarvan in het gebied zelf geen sprake zijn. In de ganzenopvanggebieden worden / zijn afspraken gemaakt met agrariërs om dit te voorkomen. De functie als ganzenopvanggebied is verenigbaar met de agrarische bestemming. Afspraken met agrariërs hierover vallen buiten het kader van het bestemmingsplan. Het voorgenomen bestemmingsplan zal wat dit betreft geen negatieve gevolgen hebben.

Conclusie

Er worden geen negatieve effecten verwacht van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw op de instandhoudingsdoelen van de Groote Wielen.

Recreatie

De kleinschalige ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan zal bieden, betreffen geen uitbreidingsmogelijkheden voor water- en oeverrecreatie. De invloed op het recreatieve gebruik van de Groote Wielen is daardoor hooguit zeer gering. Hiervan worden geen effecten verwacht. Er zijn ook geen ontwikkelingen voorzien die zullen leiden tot een toename van verstoring vanuit de directe omgeving, bijvoorbeeld door extra aanwezigheid van bezoekers, met kans op optische verstoring en verstoring door geluid en toename van verlichting. Er zal dus geen toename optreden van mogelijke effecten van verstoring op de vogelsoorten en zoogdieren (Noordse woelmuis en Meervleermuis) waarvoor instandhoudingsdoelen gelden.

Overige ontwikkelingsmogelijkheden

Dit betreft de mogelijke ontwikkeling van overige bedrijfsmatige activiteiten op de bestaande bouwlocaties en de mogelijkheden voor vergroting van woningen. Het gaat hier om beperkte ontwikkelingsmogelijkheden buiten het Natura 2000-gebied, waarvan geen negatieve effecten worden verwacht. Bij de Westerdijk (Ryptsjerk) grenzen de bouwpercelen van enkele woningen direct aan het Natura 2000-gebied. Het voorgenomen bestemmingsplan zal deze grens aanhouden. Dit kan hier een afwijking opleveren ten opzichte van het algemene beleid inzake de uitbreidingsmogelijkheden van woonkavels.

Het bestemmingsplan bevat geen voornemens die door toename van verlichting boven de watergangen die als vliegroute voor de Meervleermuis dienen, tot negatieve gevolgen voor deze soort zullen leiden.

Er worden geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied verwacht.

Voortoets Alde Feanen

Kenmerken, doelstellingen en kernopgaven

De Alde Feanen (Oude Venen) bij Earnewâld vormen het meest gevarieerde laagveenmoeras van Fryslân. Net als een aantal andere Nederlandse laagvenen in Nederland zijn ze ontstaan als hoogveen, vervolgens door bodemdaling verdrongen, en hebben ze hun huidige gedaante te danken aan vergraving (vervening: turfwinning) en gedeeltelijke ontginning. De biologische kwaliteit van het gebied ligt vooral in het naast elkaar voorkomen van vele verlandingsstadia en natte graslanden. Grote en kleine plassen en watergangen wisselen af met rietlanden, moerasbos, blauwgrasland en boezemgrasland. Over de vele waterwegen foerageren hoge aantallen van de Meervleermuis. In 2007 werd het gebied met 48 ha uitgebreid in het kader van een LIFEproject ten behoeve van onder andere de Noordse woelmuis.

Kaart Alde Feanen, bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>

Voor het gebied zijn - op basis van het concept aanwijzingsbesluit - de volgende kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd:

Kernopgaven

	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)	Behoud en herstel van samenhang tussen slaappleatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels en meervleermuizen (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van mozaïek van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deellandschappen Laagveen.
4.08	Evenwichtig systeem	Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor <i>kwanswierwateren</i> H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, <i>platte schijfhoren</i> H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149 en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en <i>gestreepte waterroofkever</i> H1082.
4.09	Compleetheid in ruimte en tijd	Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (trilvenen en veenmosrietlanden) H7140_A en H7140_B met onder meer <i>grote vuurvlinder</i> H1060, <i>groenknolorchis</i> H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen H91D0, in samenstelling met gemeenschappen van open water.
4.11	Plas-dras situaties	Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kemphaan A151, <i>kwartelkoning</i> A122 en noordse woelmuis *H1340.
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging door rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, <i>grote karekiet</i> A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen								
H3150	Meren met krabbenscheer	-	=	>				4.08, A , W
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	>				4.09, A , W
H6410	Blauwgraslanden	--	=	>				4.09, A , W
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	>	>				4.09, A , W
H7210	*Galigaanmoerassen	-	=	=				4.09, A , W

Instandhoudingsdoelstellingen (vervolg)

H91D0	*Hoogveenbossen	-	>	>				4.09, W		
Habitatsoorten										
H1042	<i>Gevlekte witsnuitlibel</i>	--	>	>	>			4.08, W		
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=			4.08, W		
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=			4.08, W		
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=			4.08, W		
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=			4.08, W		
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=					
H1340	*Noordse woelmuis	--	>	>	>			4.11, W	4.12, W	
Broedvogels										
A017	Aalscholver	+	=	=			800			
A021	Roerdomp	--	=	=			4	4.12, W		
A029	Purperreiger	--	>	>			20	4.12, W		
A081	Bruine Kiekendief	+	>	>			20			
A119	Porseleinhoen	--	=	=			20	4.11, W		
A151	Kemphaan	--	=	=			10	4.11, W		
A197	Zwarte Stern	--	>	>			40	4.08, W		
A292	Snor	--	=	=			40	4.12, W		
A295	Rietzanger	-	=	=			800			
Niet-broedvogels										
A017	Aalscholver	+	=	=		60				
A041	Kolgans	+	= (<)	=		2700				
A043	Grauwe Gans	+	= (<)	=		280				
A045	Brandgans	+	= (<)	=		430 foer/ 6100 slaap				
A050	Smient	+	= (<)	=		2700		4.11, W		
A051	Krakeend	+	=	=		120				
A052	Wintertaling	-	=	=		140				
A056	Slobeend	+	=	=		140				
A059	Tafeleend	--	=	=		90				
A061	Kuifeend	-	=	=		470				
A068	Nonnetje	-	=	=		30				
A156	Grutto	--	=	=		90 foer/ 880				

Voor legenda zie volgende pagina

Legenda:

W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency: beheeropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Er ligt een belangrijke opgave op het gebied van waterbeheer en watercondities. Omdat het voorgenomen bestemmingsplan geen voornemens bevat die hierop van invloed kunnen zijn, blijft dat in deze voortoets verder buiten beschouwing.

In het genoemde gedeeltelijke concept beheersplan is een figuur opgenomen met daarop de verspreiding van de habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd. Deze is overgenomen op de volgende pagina. Voor nadere informatie over de kenmerken van het gebied wordt verwezen naar het genoemde concept van het beheersplan.

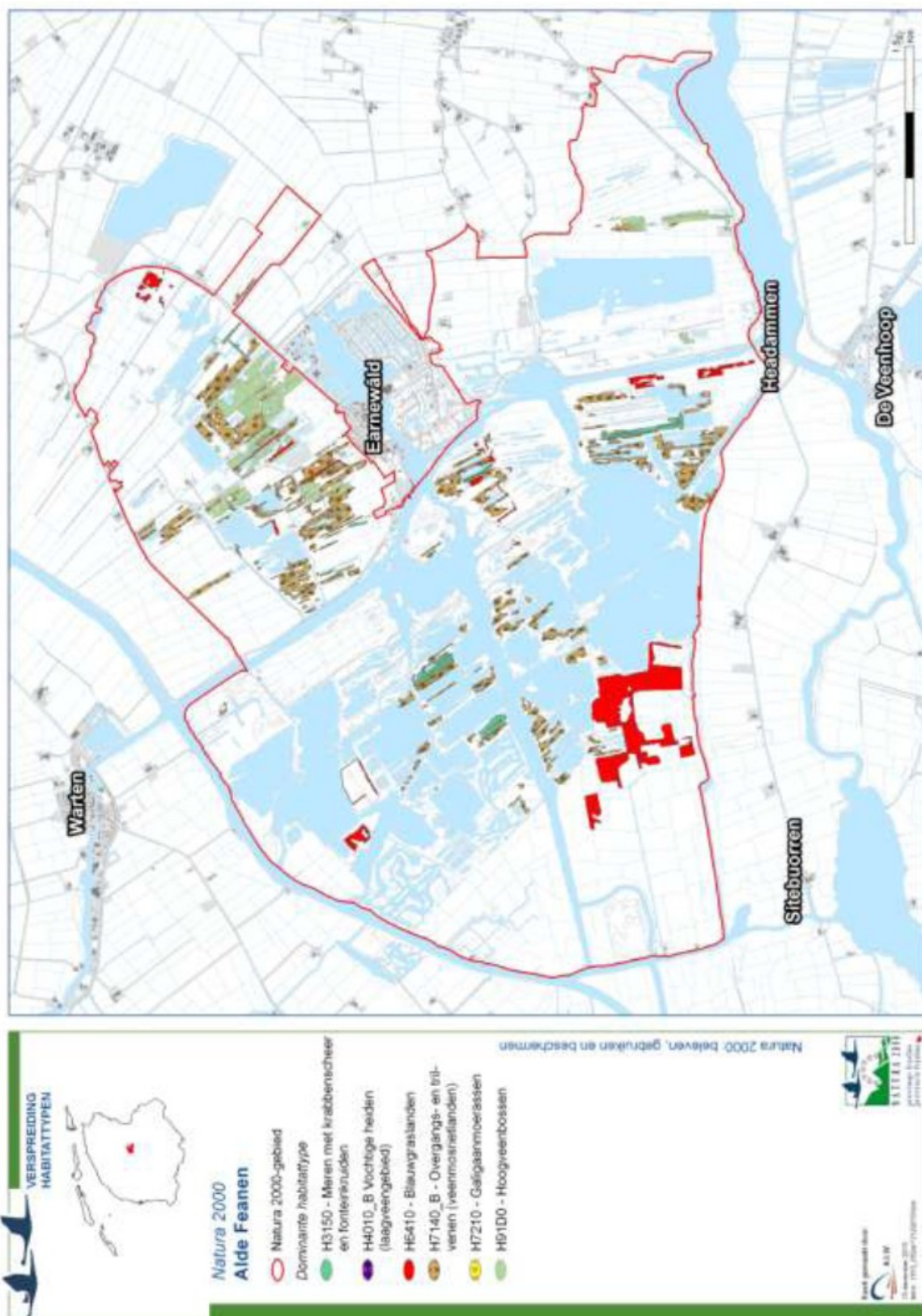
Gevoeligheid voor stikstofdepositie

Van belang in het kader van deze voortoets is met name de gevoeligheid van de habitattypen voor de depositie van stikstofverbindingen (waaronder ammoniak) vanuit de lucht. De gevoeligheid van habitattypen voor stikstofdepositie wordt uitgedrukt in Kritische Depositiewaarden (KDW), in mol N/ha/jaar. Hoe lager de KDW van een habitatype, hoe gevoeliger het habitatype voor atmosferische stikstofdepositie. De KDW van de bedoelde habitattypen in de Alde Feanen zijn opgenomen in de onderstaande tabel. De waarden zijn overgenomen uit het rapport 'Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden'(Van Dobben & Van Hinsberg, 2008, Alterra, Wageningen). In dit rapport wordt de Kritische Depositiewaarde als volgt gedefinieerd:

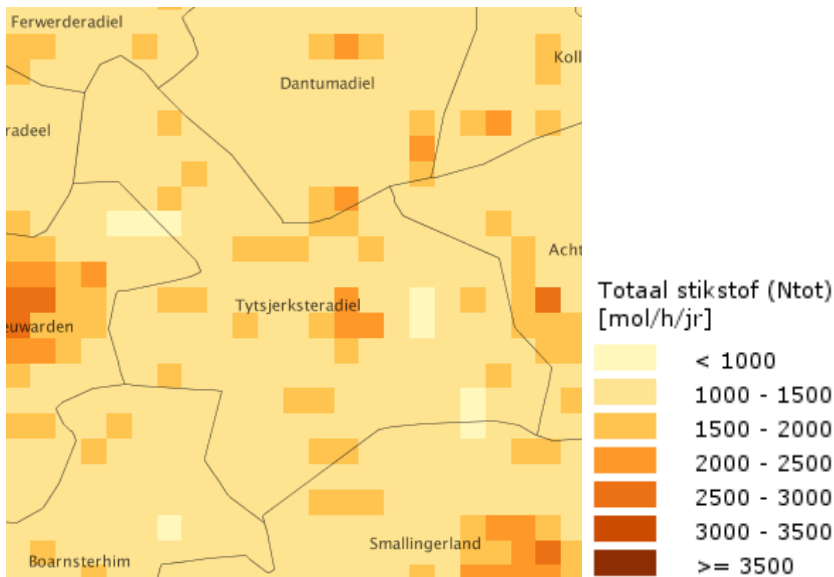
'de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie'.

Habitatype		KDW (mol/ha/j)
H3150	meren met Krabbescheer en fonteinkruiden	2100
H4010B	vochtige heiden (laagveengebied)	1300
H6410	Blauwgraslanden	1100
H7140B	Overgans- en trilvenen (veenmosrietlanden)	700
H7210	Galigaanmoerassen	1100
H91DO	Hoogveenbossen	1800

In een concrete situatie kan de gevoeligheid hiervan afwijken, bijvoorbeeld door lokale milieumomstandigheden of specifieke kenmerken van de vegetatie. Op het niveau van deze voortoets worden de genoemde waarden als uitgangspunt genomen. Verderop (na de figuur met de verspreiding van de habitattypen) is een figuur opgenomen waarop de huidige atmosferische stikstofdepositie is weergegeven (bron: Grootschalige Concentratiekaart Nederland, webversie). Hieruit blijkt dat voor de meest gevoelige habitattypen de KDW (lokaal) wordt overschreden. De huidige belasting van de Alde Feanen ligt blijkens de informatie die door 'aanklikken' op de kaart kan worden verkregen, in een range van ca 1150 -1200 molN/ha/j.

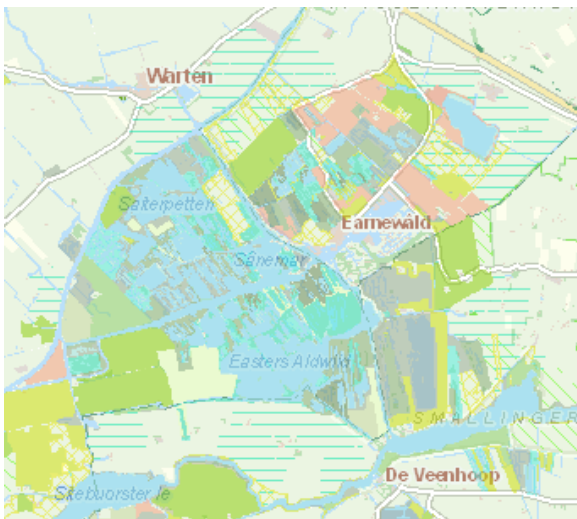
Figuur: De verspreiding van Natura 2000-habitattypen in de Alde Feanen (bron: beheerplan, 3de concept, januari 2011).

Figuur: Huidige stikstofdepositie in de gemeente Tytsjerksteradiel en omgeving, PBL, cijfers 2010 (bron: Grootchalige concentratiekaart van Nederland, webversie)

Relaties met gebieden in de omgeving

In de directe omgeving van het gebied liggen ganzenfoerageergebieden, die onder meer van belang zijn voor soorten waarvoor de Alde Feanen zijn aangewezen. Op de onderstaande figuur zijn deze aangegeven (bron: provinciaal natuurbeheersplan 2011, website prov. Fryslân). Het provinciale natuurbeleid voorziet er in dat voldoende gebieden dienst kunnen doen als foerageergebied voor ganzen. De betreffende gronden binnen de gemeente Tytsjerksteradiel hebben en houden een agrarische bestemming. De functie als foerageergebied is goed verenigbaar met deze bestemming.

Figuur: Uitsnede kaart Natuurbeheersplan provincie Fryslân, 2011. De blauw gearceerde gebieden zijn ganzenfoerageergebieden. Hier kunnen vergoedingen worden afgesproken voor schade door foeragerende ganzen.

Verder zijn ook voor dit gebied de vliegroutes voor de Meervleermuis van belang. De navolgende figuur uit het eerdergenoemde concept beheerplan geeft daarover informatie.

Figuur: Vliegroutes meervleermuizen rond de Alde Feanen. De pijlen duiden de richting van de vlucht aan het begin van de avond (bron: 3de concept beheerplan, januari 2011).

Beoordeling mogelijke gevolgen van de landbouw

Relevante factoren

Landbouwkundig gebruik kan in principe een breed scala van effecten op de Natura 2000-gebieden veroorzaken. De effectindicator die hiervoor is ontwikkeld (zie de website van het ministerie van EL&I met informatie over Natura 2000) geeft een eerste indicatie van de factoren die een rol kunnen spelen en de mate van gevoeligheid van habitattypen en beschermde soorten voor deze factoren. De effectenindicator geeft géén informatie over de daadwerkelijke schadelijke effecten van een activiteit noch over de significantie hiervan. Hiervoor is maatwerk vereist. De effectenindicator geeft alleen generieke informatie over mogelijke effecten van de activiteit. Uit de effectenindicator kan dus niet op voorhand worden afgeleid of een activiteit schadelijk is. De resultaten van de effectindicator voor de Alde Feanen, voor grondgebonden en niet grondgebonden landbouw, zijn hieronder weergegeven.

De nummers in kop van de tabellen verwijzen naar de betreffende versturende factoren. Deze worden naast de tabel verklaard.

Storingsfactor	1	2	3	4	7	8	13	16	17	19
Meren met krabbenscheer	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Galigaanmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aalscholver (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aalscholver (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Brandgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bruine Kiekendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Gauwe Gans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grutto (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Krakeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kuifeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nonnetje (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Purperreiger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Roerdomp (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Slobeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Smient (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snor (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tafeleend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wintertaling (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Stern (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Stern (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■	zeer gevoelig
■	gevoelig
■	niet gevoelig
■	n.v.t.
...	onbekend

Effectindicator
grondgebonden landbouw
1. Verlies van oppervlakte
2. Versnippering
3. Verzuuring
4. Vermesting
5. Verzoeting
6. Verzuiling
7. Verontreiniging
8. Verdroging
9. Vernatting
10. Verandering stroomsnelheid
11. Verandering overstromingsdynamiek
12. Verandering dynamiek substraat
13. Verstoring door geluid
14. Verstoring door licht
15. Verstoring door trilling
16. Optische verstoring
17. Verstoring door mechanische effecten
18. Verandering in populatiedynamiek
19. Bewuste verandering in soortensamenstelling

Projectnr. 240910
28 juni 2011, revisie 02

Effectindicator niet-grondgebonden landbouw

Storingsfactor	1	2	3	4	7	8	13	14	19
Meren met krabbenscheer	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Galigaanmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aalscholver (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Aalscholver (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Brandgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bruine Kiekendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grauwe Gans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grutto (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Krakeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kuifeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nonnetje (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Purperreiger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Roerdomp (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Slobeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Smient (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snor (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tafeleend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wintertaling (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Stern (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...
Zwarte Stern (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	...

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 ■ n.v.t.
 ... onbekend

Storingsfactor	
1.	Verlies van oppervlakte
2.	Versnippering
3.	Verzuring
4.	Vermesting
5.	Verzoeting
6.	Verziltig
7.	Verontreiniging
8.	Verdroging
9.	Vernatting
10.	Verandering stroomsnelheid
11.	Verandering overstromingsdynamiek
12.	Verandering dynamiek substraat
13.	Verstoring door geluid
14.	Verstoring door licht
15.	Verstoring door trilling
16.	Optische verstoring
17.	Verstoring door mechanische effecten
18.	Verandering in populatiedynamiek
19.	Bewuste verandering in soortensamenstelling

De effectindicator geeft voor dit gebied geen informatie over de soorten waarvoor het gebied op grond van de habitatrichtlijn is aangewezen, Gevlekte witsnuitlibel, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis en Noordse woelmuis. In deze voortoets wordt wel rekening gehouden met deze soorten. In het algemeen zijn vooral de aanwezigheid van geschikt biotoop, mede bepaald door de waterkwaliteit en het waterbeheer, en rust in het gebied van belang. Voor de Meervleermuis zijn verder de vliegroutes naar de kolonies elders essentieel. Binnen het plangebied van het voorgenomen bestemmingsplan ligt alleen de vliegroute over het Prinses Margrietkanaal. Deze wordt niet door ontwikkelingsmogelijkheden op grond van het voorgenomen bestemmingsplan beïnvloed. Belangrijk voor de Noordse woelmuis is de aanwezigheid van voldoende nat en geïsoleerd moerasgebied. Voor deze soort wordt op lange termijn ook een verbinding naar de Groote Wielen van belang geacht. Het bestemmingsplan staat deze ontwikkelingen niet in de weg, het is wel afhankelijk van ander (provinciaal) beleid.

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheid voor de ontwikkeling van nieuwe landbouwgebieden en heeft geen invloed op het interne beheer in het gebied. Verlies aan oppervlakte, toename van versnippering en verstoring door mechanische effecten zijn daardoor niet aan de orde. Omdat het niet gaat om andere teelten of principieel andere landbouwgebruiksvormen dan gangbaar en bekend zijn in

Nederland, hoeft evenmin een bewuste verandering van de soortensamenstelling van natuurgebieden te worden verwacht. Op de overige factoren wordt hieronder ingegaan.

Vermesting en verzuring

Mogelijke factoren zijn de aanvoer van vermestende / verzurende stoffen via het water en via de lucht. Een aantal habitattypen in de Alde Feanen is gevoelig voor vermisting door depositie van stikstof vanuit de lucht. Bij enkele habitattypen (blauwgraslanden, overgangs- en trilvenen, galigaanmoerassen) wordt nu mogelijk de kritische depositiewaarde overschreden. Daardoor kan niet zondermeer worden uitgesloten dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw significante gevolgen voor deze habitattypen kunnen hebben. Voor dit aspect is een passende beoordeling op grond van de natuurbeschermingswet nodig.

Voor vermisting binnen het gebied (bijvoorbeeld in verband met de waterkwaliteit en de kwaliteit van de waterbodem) zijn vooral de waterhuishouding en het beheer in het gebied van belang. Het voorgenomen bestemmingsplan betreft geen voornemens die invloed zullen hebben op de waterkwaliteit en de waterhuishouding in het gebied en in de omgeving.

De foerageergebieden in de omgeving voor ganzen (en smienten) betreffen in het algemeen bemeste graslanden, met een agrarische functie en een bemestingsniveau dat in dat kader gangbaar is. Het bestemmingsplan gaat uit van voortzetting van het agrarische gebruik. Hiervan worden geen negatieve effecten verwacht.

Verontreiniging

Aandachtspunten wat dit betreft zijn de mogelijke effecten van het 'inwaaien' van bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen) direct in het gebied of doordat middelen in watergangen in de omgeving terecht zijn gekomen. De gangbare milieuregelgeving ziet erop toe dat onaanvaardbare gevolgen voor de omgeving worden voorkomen. Het bestemmingsplan is niet het kader voor regelingen die direct betrekking hebben op dit soort specifieke activiteiten en op het gebruik van de percelen. Het voorgenomen bestemmingsplan gaat uit van het gangbare agrarische gebruik in de omgeving, er wordt geen duidelijk ander gebruik verwacht dan nu het geval is. Er worden daarom van de ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt geen negatieve gevolgen verwacht, voor zover dit het aspect verontreiniging betreft.

Verdroging

Het voorgenomen bestemmingsplan betreft geen voornemens die invloed zullen hebben op de waterhuishouding in het gebied en in de omgeving. Er worden geen negatieve effecten verwacht.

Verstoring door geluid en licht; optische verstoring

Met name binnen de melkrundveehouderij is er een trend naar steeds opener stallen met meer lichtuitstraling. Ten noorden van Earnewâld liggen enkele boerderijen aan de rand van het Natura 2000-gebied. Het is op voorhand niet uit te sluiten dat toename van de lichtuitstraling van deze bedrijven naar de omgeving kan leiden tot verstoring van soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. Dit verdient nader aandacht bij de ontwikkeling van het bestemmingsplan. Daarom zal ook dit aspect in de passende beoordeling moeten worden meegenomen.

De Meervleermuis is erg gevoelig voor verstoring door licht op de vliegroutes (boven watergangen). Dit blijkt uit onderzoek naar het effect van licht dat op het wateroppervlak valt, bijvoorbeeld door verlichting bij bruggen. De mogelijke ontwikkeling van de landbouw zal hier geen negatief effect op hebben. Ook overigens bevat het bestemmingsplan geen voornemens die hier een negatief effect op kunnen hebben.

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen en voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. Omdat er geen landbouw wordt uitgeoefend in het gebied, zal daarvan in het gebied zelf geen sprake zijn. In de ganzenfoerageergebieden worden / zijn afspraken gemaakt met agrariërs om dit te voorkomen. De functie als ganzenfoeragegebied is

verenigbaar met de agrarische bestemming. Afspraken met agrariërs hierover vallen buiten het kader van het bestemmingsplan. Het voorgenomen bestemmingsplan zal wat dit betreft geen negatieve gevolgen hebben.

Conclusie

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw kunnen leiden tot een toename van de stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats in de Alde Feanen, dit is althans niet op voorhand uit te sluiten. Omdat dit significante gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen, is voor dit aspect een passende beoordeling nodig.

In het kader van de passende beoordeling zal ook aandacht moeten worden besteed aan de mogelijke gevolgen van lichtemissie vanuit stallen nabij de Alde Feanen.

Recreatie

De kleinschalige ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan zal bieden, betreffen geen uitbreidingsmogelijkheden voor water- en oeverrecreatie. De invloed op het recreatieve gebruik van de Alde Feanen is daardoor hooguit zeer gering. Hiervan worden geen effecten verwacht. Er zijn ook geen ontwikkelingen voorzien die zullen leiden tot een toename van verstoring vanuit de directe omgeving, bijvoorbeeld door extra aanwezigheid van bezoekers, met kans op optische verstoring en verstoring door geluid en toename van verlichting.

Er worden geen effecten verwacht op de soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden.

Overige ontwikkelingsmogelijkheden

Dit betreft de mogelijke ontwikkeling van overige bedrijfsmatige activiteiten op de bestaande bouwlocaties en de mogelijkheden voor vergroting van woningen. Het gaat hier om beperkte ontwikkelingsmogelijkheden buiten het Natura 2000-gebied. Hiervan worden geen negatieve effecten verwacht. In de omgeving van Earnewâld grenzen de bouwpercelen van enkele woningen direct aan het Natura 2000-gebied, enkele woningen liggen binnen het gebied. Het voorgenomen bestemmingsplan zal voor de woningen in en nabij de Alde Feanen de begrenzing van de concept aanwijzingskaart aanhouden.

Er worden van de overige ontwikkelingsmogelijkheden geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied verwacht.